

EVALUERING AV FORVALTNINGEN AV KONGEKRABBE

Anbefaling fra en arbeidsgruppe

01. mars 2006

INNHALDSFORTEGNELSE

Innledning	3
Mandat	4
1 Del I - Prinsipielle forhold knyttet til forvaltning av kongekrabbe.	5
1.1 Generelt	5
1.2 Forvaltningen av kongekrabben som en økonomisk bærekraftig bestand	5
1.3 Utkastpåbud.	6
1.4 Ulike forvaltningsstrategier i ulike områder	6
1.5 Beskatningsgrad	7
1.6 Uttak av hunnkrabbe	7
1.7 Bifangst / innføring av utkastforbud	8
1.8 Fangstsesong	9
1.9 Minstemål	9
1.10 Dybdebegrensning	9
1.11 Behov for kunnskap om kongekrabben og dens konsekvenser for miljø og andre fiskerier	10
1.12 Sammendrag av anbefalinger – Del I	10
1.13 Særmerknader fra medlemmer	11
2 Del II Fremtidig nasjonalt reguleringsopplegg.	12
2.1 Gir dagens forvaltning tilstrekkelig kontroll med uttaket av kongekrabbe? ..	12
2.1.1 Bruk av samleteiner	12
2.1.2 Førings- og rapporteringskjema	13
2.1.3 Kontrollproblematikk øst/vest	13
2.2 Bør "allmenheten" gis adgang til fangst av kongekrabbe ved for eksempel fritidsfangst eller bifangst ?	14
2.2.1 Forslag til rammer for et fritidsfiske:	14
2.3 Bør nye fartøygrupper slippes inn i fisket ?	15
2.4 Rammene for omsetning av fartøy med deltageradgang i kongekrabbefisket, herunder instruksjonen som er gitt i forbindelse med omsetning av fartøy.	16
2.5 Er dagens deltagerkriterier hensiktsmessige ?	17
2.5.1 Klargjøring av begreper / definisjoner	17
2.5.2 Vurdering / diskusjon	17
2.5.4 Forslag til aktivitets- og kvalifiseringskrav	20
2.6 Er det hensiktsmessig å foreta en justering av kvotene, for eksempel etablere en annen kvotestige ?	21
2.7 Fangst vest for 26°Ø – fungerer dette etter hensikten ?	21
2.7.1 Erfaringer	21
2.7.2 Forslag til tiltak	22
2.8 Andre problemstillinger	23
2.8.1 Områdebasert forvaltning	23
2.8.2 Mottakssituasjonen	23
2.8.3 Oppdrett av kongekrabbe og transport øst - vest	24
2.8.4 Noen problemstillinger som ikke er diskutert / tatt stilling til.	24
2.9 Sammendrag av anbefalinger – Del II	25
3 Vedlegg -statistikk	26

Mandat

Del I Prinsipielle forhold knyttet til forvaltningen av kongekrabbe.

Øst for 26⁰Ø forvaltes kongekrabben i fellesskap mellom Norge og Russland. Dette ligger fast, og arbeidsgruppen bes, med dette som utgangspunkt å gjøre følgende vurdering:

- Er den vurderingen som ble gjort i forkant av overgangen til kommersiell fangst vedrørende den norske forvaltningen av kongekrabbe, fortsatt gjeldende ? Herunder skal følgende vurderes:
 - Forvaltningen av kongekrabben som en økonomisk bærekraftig bestand.
 - Kongekrabben, verdiskapingspotensialet, ulike forvaltningsstrategier i ulike områder
 - Beskatningsgrad
 - Reguleringsbestemmelser (minstemål, dybde, etc.)

Forventet sluttprodukt fra del I av mandatet er et dokument med innspill / anbefalinger til det forestående møte i den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen i oktober 2005. Departementet må ha dokumentet i hende innen 10. oktober 2005.

Del II Fremtidig nasjonalt reguleringsopplegg.

Videre skal arbeidsgruppen vurdere følgende problemstillinger:

- Er dagens deltagerkriterier hensiktsmessig ?
- Bør deltagelsen avgrenses til bestemte lengdegrupper ?
- Bør nye grupper fartøy inn i fisket, for eksempel fartøy med bakgrunn i andre fiskerier ?
- Er det hensiktsmessig å foreta en justering av kvotene, for eksempel etablere en annen kvotestige ?
- Ta stilling til rammene for omsetning av fartøy med deltageradgang i kongekrabbefisket, herunder instruksene som er gitt i forbindelse med omsetning av fartøy.
- Kan det være rom for rekrutteringskvoter i kongekrabbefisket ?
- Bifangst av kongekrabbe i andre fiskerier, utkast eller påbud ?
- Evaluere redskapsbruken, for eksempel samleteinere.
- Fisket vest for 260Ø – Fungerer dette etter hensikten ?
- Gir dagens forvaltning tilstrekkelig kontroll med uttaket av kongekrabbe ?
- Vurdere om det bør åpnes for at "allmenheten" gis adgang til fangst av kongekrabbe ved for eksempel fritidsfiske eller bifangst.

Sluttproduktet fra del II av gruppens arbeid skal ha form som konkrete operative forslag til løsninger som skal danne grunnlag for en videre beslutningsprosess i Fiskeri- og kystdepartementet. Arbeidet skal være levert Fiskeri- og kystdepartementet innen 15. februar 2006.

1 Del I - Prinsipielle forhold knyttet til forvaltning av kongekrabbe.

Forventet sluttprodukt fra del I av mandatet var et dokument med innspill/anbefalinger til møte i den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen i oktober 2005. Rapporten skal inngå som grunnlag for myndighetenes arbeid med en omforent forvaltningsstrategi for kongekrabbe i norske farvann og for forvaltningssamarbeidet med Russland gjennom Den blandede norsk-russiske fiskerikommisjon.

1.1 Generelt

Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i del I av mandatet. Herunder er tiltakene i Inns. S. Nr. 192 (2004-2005) i innstilling fra Næringskomiteen til Stortinget om marin næringsutvikling som angår kongekrabbe vurdert.

Kongekrabbens verdiskapingspotensiale er ikke vurdert direkte av arbeidsgruppen, men vil kunne bli vurdert i forbindelse med arbeidsgruppens sluttrapport. Vurdering av Norges folkerettslige forpliktelser i forhold til forvaltning av kongekrabbe ble diskutert i innledningsfasen. Problemstillingen var imidlertid ikke en del av mandatet og ble ikke tatt stilling til.

1.2 Forvaltningen av kongekrabben som en økonomisk bærekraftig bestand

Kongekrabben har fra det kommersielle fisket ble åpnet i 2002 blitt forvaltet slik at den kan utnyttes som en økonomisk bærekraftig bestand, bl.a. med en beskatningsgrad som sikrer en stabil reproduksjon av bestanden i denne fasen. Dette har ført til en økning i bestanden og kongekrabben har spredt seg til stadig nye områder og fjordsystemer.

Det er knyttet usikkerhet til bestandsestimaterne til Havforskningsinstituttet. En utfordring er at kongekrabben gjerne finnes i "klumpete" forekomster på bunnen, slik at det er vanskelig å fastsette eksakte tall på bestanden. Dette vanskeliggjør også vurderingen av spredningen av kongekrabben.

Utover den ordinære bestandskartleggingen pågår det noe forskning for å kartlegge effekter av kongekrabbe på miljøet. En har til nå ikke klare indikasjoner på at kongekrabben påvirker det eksisterende økosystemet i negativ retning. Hovedutfordringen her er imidlertid at slike effekter ikke kan påvises før etter lang tid. Dette vanskeliggjør dermed en fokusert forsknings- og overvåkingsinnsats, og dermed mulighetene for å kunne gjøre tiltak basert på kvalifiserte vurderinger av effekter på miljøet. Vitenskapelig påvisning av dette vil kreve store ressurser over lang tid for å kunne trekke riktige konklusjoner.

Inntil vi vet mer om kongekrabbens miljømessige effekter på andre arter, bunnfauna og dens direkte eller indirekte rolle i spredning av sykdommer, mener arbeidsgruppen at en bør forsøke å redusere veksten i bestanden.

Bestanden av kongekrabbe på russisk side er så betydelig at en ikke ser for seg at den kan utryddes. Samtidig ser vi at dagens bestand skaper store problemer i andre fiskerier. Arbeidsgruppen mener det er en grunnleggende forutsetning at kongekrabben forvaltes i et

flerbestandsperspektiv som også tar hensyn til andre fiskerier og økosystemet i norsk område av Barentshavet og på kysten.

Arbeidsgruppen peker på at inntekt fra fangst kongekrabbe er blitt svært viktig for deler av fiskerinæringa i Øst-Finnmark. Inntekt av kongekrabbe utgjør en stor del av driftsinntektene for de med små kystfartøy, og det er ikke uvanlig at dette utgjør fra 40-60 % av de totale driftsinntektene. Også enkelte bedrifter har basert virksomheten på kongekrabbe. En forvaltning av kongekrabbe som fører til sterkt reduserte inntekter for denne gruppen, samtidig som en ikke klarer å fjerne de problemer og kostnader kongekrabben utgjør som bifangst i andre fiskerier, er ikke ønskelig.

På bakgrunn av manglende kunnskap om kongekrabbens langsiktige effekt på økosystem og de tradisjonelle fiskerier finner arbeidsgruppen det vanskelig å anbefale en langsiktig forvaltningsstrategi for kongekrabbe. Imidlertid ønsker arbeidsgruppen en begrenset vekst i bestanden til eventuelle skadevirkninger er bedre kjent, og anbefaler derfor en økt beskatning av bestanden. Samtidig er det viktig at inntektene fra fangst av kongekrabbe er i stand til å kompensere for ulempene de berørte fiskerne har.

Representanten fra Norges Naturvernforbund mener kongekrabben er en introdusert art og at bestanden bør holdes så lavt som mulig. Repr. mener det er behov for forskning på hvordan man kan strategisk nedfiske kongekrabbebestanden. Med tanke på både økonomiske virkninger og effektive beskatnings-/fangststrategier.

1.3 Utkastpåbud.

Arbeidsgruppen har vurdert muligheten for å endre forvaltningsstrategi fra dagens utkastpåbud til innføring av et utkastforbud. Norge har en felles forvaltning med Russland av kongekrabbe øst for 26°Ø. Et utkastforbud vil føre til at kongekrabbe som blir tatt som bifangst i andre fiskerier vil måtte trekkes fra den norske totalkvoten. Dette medfører at fartøy som har deltageradgang for fangst av kongekrabbe får reduserte kvoter og driftsinntekter. Som et tiltak for å redusere bestanden vil et utkastforbud etter arbeidsgruppens mening være lite hensiktsmessig. Vi vil allikevel ikke kunne ta ut mer enn totalkvoten, og dette vil dermed ikke bidra til en større reduksjon av bestanden enn nåværende forvaltningsregime gjør.

Representanten fra Norges Naturvernforbund mener det må innføres utkastforbud for kongekrabbe øst for 26°Ø.

1.4 Ulike forvaltningsstrategier i ulike områder

Vi har siden 06.08.04 hatt to forskjellige forvaltningsstrategier i norsk sone. Øst for 26°Ø forvaltes kongekrabben i fellesskap med Russland. Vest for denne grensen har Norge innført et fritt fiske etter kongekrabbe som et tiltak med sikte på å hindre eller begrense utbredelsen av bestanden videre vestover. Arbeidsgruppen er fornøyd med at det er innført en grense med den hensikt å hindre videre utbredelse. Denne grensefastsettelsen innebærer at Norge har fått handlefrihet i forvaltningen av kongekrabben vest for denne grensen.

Det frie fisket i vest bidrar til en viss grad å begrense utbredelsen av bestanden. Arbeidsgruppen er av den oppfatning at det trolig ikke er tilstrekkelig med fritt fiske for å begrense spredningen vestover tilstrekkelig, men vil diskutere dette mer inngående i det videre arbeidet i gruppen.

Arbeidsgruppen ønsker at det innenfor rammene av en felles norsk - russisk forvaltning åpnes for at det kan gjennomføres forskjellige forvaltningsstrategier i norsk og russisk sone. Dette vil gi større handlefrihet og økt grad av norsk styring av forvaltningen av kongekrabben i norsk sone.

Repr. fra Norges Kystfiskerlag mener grensen som er satt på 26°Ø bør fjernes slik at alle fiskere i området kan benytte seg av kongekrabben. De eksisterende deltagerne i fisket er de beste til å holde bestanden nede.

1.5 Beskatningsgrad

Med bakgrunn i manglende kunnskaper om kongekrabbens langsiktige effekter på økosystemet og andre fiskerier, økning i bestanden og økte konsekvenser for tradisjonelle fiskerier ønsker arbeidsgruppen en redusert vekst i bestanden av kongekrabbe. Dette bør skje gjennom en økning av beskatningsgraden av hannkrabbe. Et slikt uttak vil imidlertid kunne medføre at kvoten enkelte år blir betydelig redusert. Hvis dette viser seg å ikke være tilstrekkelig for å redusere veksten i bestanden bør det vurderes å åpne for fangst av hunnkrabbe på et senere tidspunkt.

1.6 Uttak av hunnkrabbe

Arbeidsgruppen går ikke inn for at det pr. i dag åpnes for fangst av hunnkrabber. Et eventuelt uttak av hunnkrabber vil mest sannsynlig påvirke kvoten på hannkrabber. Dette er lite ønskelig da hunnkrabbe er et mindre salgbart produkt enn hannkrabbe. Erfaring fra andre områder tilsier at et økt uttak av hannkrabber i stor grad vil bidra til å redusere veksten i bestanden. I følge Havforskningsinstituttet kan en til nå ikke påvise at det ensidige uttaket av hannkrabbe påvirker kjønnsfordelingen i bestanden. Hvis økt uttak av hannkrabbe ikke viser seg å redusere veksten tilstrekkelig, bør man på sikt vurdere å åpne for fangst av hunnkrabber.

1.7 Bifangst / innføring av utkastforbud

Når det gjelder problematikken rundt hvorvidt kongekrabbe skal være mulig å ta som bifangst mener arbeidsgruppen at konklusjonene i arbeidet gjort av den forrige arbeidsgruppen fortsatt er gjeldende:

Det er en utfordring å finne løsninger som ikke kriminaliserer fiskere som uforskyldt får bifangst av kongekrabbe i andre fiskerier. Samtidig må slike løsninger ikke gå på bekostning av de som skal ha fangst av kongekrabbe som en del av sitt totale driftsgrunnlag.

Det har vært reist krav om å tillate bifangst av kongekrabbe i andre fiskerier. Et alternativ for å imøtekomme et slikt krav, vil være å sette av en egen kvote til bifangst. På denne måten vil lovlig bifangst kunne inngå i totalregnskapet, og fiskerne vil kunne følge reglene selv om de uforskyldt skulle få bifangst av kongekrabbe i annet fiske. Dette vil imidlertid bidra til lavere kvoter og redusert lønnsomhet for de som blir gitt adgang til å delta i det direkte fisket etter kongekrabbe.

Hovedtyngden av bifangsten vil dessuten foregå i forbindelse med garnfisket etter torsk. Dette skjer på vinteren/våren, en periode hvor kvaliteten på krabben ikke er tilfredsstillende. Fangst og salg av kongekrabbe i perioder av året hvor kvaliteten ikke er optimal, vil kunne gi negative markedsmessige konsekvenser.

Dersom man tillot bifangst av kongekrabbe kun for de fartøyene som gis adgang til å delta i kongekrabbefangsten, kunne krabber tatt som bifangst på andre redskaper avregnes fartøyets krabbekvote. Dette ville kunne føles som en ekstra belastning for de fartøy som ikke har adgang til å delta i fangst av kongekrabbe. Et annet element vil være kontrollproblematikken ved legalisering av bifangst. Kostnadene ved å etablere et tilfredsstillende kontrollsystem som skal sikre at det kun er uunngåelig bifangst som tas, vil etter all sannsynlighet være urimelig høye.¹

Arbeidsgruppen mener at innføring av utkastforbud øst 26°Ø vil medføre sterkt redusert lønnsomhet i fangsten av kongekrabbe, og dermed kunne ha store negative konsekvenser for den delen av fiskerinæringa som i dag er berørt av utbredelsen av kongekrabbe. Et slikt tiltak vil derfor ikke være i samsvar med at de som er berørt av kongekrabben skal få kompensert for dette.

Etter en totalvurdering av konsekvenser ved legalisering av bifangst, finner arbeidsgruppen ikke å kunne gå inn for å tillate en bifangstordning. En videreføring av dagens forbud mot bifangst, bør derfor være et element i det fremtidige reguleringsopplegget. Innføring av bifangst vil innebære at kongekrabbe tas med andre redskap enn teiner, noe som må tas opp i forhandlinger med Russland. Arbeidsgruppen ønsker at det fortsatt kun er tillatt å benytte teiner i den kommersielle fangsten.

Repr. fra Norges Kystfiskarlag mener fiskere med deltageradgang i fangst av kongekrabbe bør få anledning til å ta kongekrabbe som bifangst.

¹ Forvaltning av kongekrabbe, innstilling av 30.08.01, s. 19

1.8 Fangstsesong

Fra den kommersielle fangsten av kongekrabbe startet i 2002 og frem til nå har fangstsesongen startet om høsten og blitt avsluttet ved årsskiftet. Erfaringer fra den kommersielle fangsten og forskningsfangsten fra 2002-2005 viser at kvaliteten på kongekrabben og fyllingsgraden er like god i januar og februar som om høsten.

Argumentet for et fiske gjennom hele året er at en kan fordele landingene over året, og kunne tilby kongekrabbe utenom dagens fangstsesong. Ulempene ved fangst av kongekrabbe gjennom hele året vil være at fangstene blir ujevnt fordelt for tilvirkningsanleggene, og at kongekrabbe fangstes i perioder med skallskifte og gir landinger av mindreverdig kvalitet. Arbeidsgruppen slutter seg derfor til protokollen fra de siste møtet i den blandede norsk-russiske fiskerikommisjonen som fastslår at fangst av kongekrabbe kun skal foregå på høsten/vinteren av hensyn til parringstid, skallskifte og kvaliteten på kongekrabben. Arbeidsgruppen mener at det innenfor denne bestemmelsen er rom for norske myndigheter å eventuelt endre fangstsesong som gjør det mulig å drive fangst av kongekrabbe også i januar og februar.

Repr. fra Norges Kystfiskarlag mener fangst av kongekrabbe bør tillates hele året.

1.9 Minstemål

Arbeidsgruppen har vurdert dagens minstemål som hensiktsmessige. På grunn av at kvoten er i antall og oppgjøret i kg vil kun de største hannene bli tatt ut. Snittvekten på kongekrabbe i den kommersielle fangsten er pr. i dag på rundt 4 kg, noe som er vesentlig større enn krabbe rundt dagens minstemål. Det er derfor lite sannsynlig at en økning av minstemål vil ha effekt på dagens fiske.

Repr. Fra Norges Kystfiskarlag mener at minstemålet må økes til 145mm for å styrke bestanden. For å kompensere for dette bør en tillate et visst uttak av hunnkrabbe under forutsetning at det finnes et marked for dette.

1.10 Dybdebegrensning

Arbeidsgruppen anbefaler at bestemmelsen om minste tillatte dybde for fangst av kongekrabbe oppheves. En av begrunnelsene for å innføre denne bestemmelsen var å sikre at det ikke under fangsten ble for stor innblanding og skader på krabbe under minstemål og hunnkrabber. Teinene som er i bruk i dag har fluktåpninger (seleksjonsåpninger). Dette har ført til betydelig redusert fangst av kongekrabber under minstemål, og en unngår derfor skadelig håndtering av disse. Forsøk gjort av Havforskningsinstituttet høsten 2002 viser at teiner med fluktåpninger på 160 mm i diameter fanget 55% færre kongekrabber under minstemål enn daværende standardteiner uten slike åpninger. Når diameteren på åpningene ble økt til 180 mm og 200 mm ble det fanget ca. 70% færre krabber under minstemål.²

² Havforskningsnytt nr. 12 2003

Erfaringene viser at i november vandrer kongekrabben opp på grunnere vann enn 100 meter og blir dermed mindre tilgjengelig for fangst med dagens begrensning. På bakgrunn av bruk av fluktåpninger og bedre seleksjon av kongekrabbe under minstemål er begrunnelsen for 100 meters dybdebegrensning ikke lengre tilstede. En fjerning av denne bestemmelsen vil også lette fangstingen for de minste fartøyene som deltar. En samlet arbeidsgruppe anbefaler på det sterkeste at denne bestemmelsen blir fjernet.

1.11 Behov for kunnskap om kongekrabben og dens konsekvenser for miljø og andre fiskerier

På bakgrunn av manglende kunnskap om kongekrabbens langsiktige effekter på økosystem og de tradisjonelle fiskerier finner arbeidsgruppen det vanskelig å anbefale en langsiktig forvaltningsstrategi for kongekrabbe. Økt kunnskap er en forutsetningen for å kunne vurdere økologiske, økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser av tilstedeværelsen av kongekrabben i Barentshavet, noe som må være et grunnlag for å kunne ha en formening om en langsiktig strategi for forvaltningen av kongekrabbe.

Arbeidsgruppen anbefaler derfor økt forskningsinnsats tilknyttet kongekrabbe. Det vises her til de anbefalinger som ble gitt av den første arbeidsgruppen, og en ser i likhet med den at den fremtidige forvaltningen er avhengig av at en får belyst eventuelle skadevirkninger kongekrabben har på bl.a. økosystemet.

1.12 Sammendrag av anbefalinger – Del I

Flertallet i arbeidsgruppen mener at:

- Innenfor den felles norsk – russiske forvaltningen av kongekrabbe bør det kunne åpnes for ulike forvaltningsstrategier.
- Arbeidsgruppen ønsker en redusert vekst i bestanden av kongekrabbe.
- Arbeidsgruppen slutter seg til de bestemmelser som er nedfelt i siste protokoll fra den blandete norsk-russiske fiskerikommisjonen unntatt punktene 10.1 2.ledd og 10.6.
- Arbeidsgruppen ber om at beskatningsgraden på hannkrabber (over minstemål) vurderes økt slik at en veksten av bestanden begrenses. Arbeidsgruppen fraråder å tillate fangst av hunnkrabber inntil videre.
- Arbeidsgruppen anbefaler at bestemmelsen om minste tillatte fangstdybde (pkt. 10.6) fjernes.
- Arbeidsgruppen fraråder å oppheve utkastpåbudet øst for 26°Ø og erstatte dette med et utkastforbud.
- Arbeidsgruppen anbefaler økt forskningsinnsats knyttet til økologiske, økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser av kongekrabben.

1.13 Særmerknader fra medlemmer

Representanten fra Norges Naturvernforbund mener:

- kongekrabben er en introdusert art og bestanden bør holdes så lavt som mulig.
- det er behov for forskning på hvordan man kan strategisk nedfiske kongekrabbebestanden. Med tanke på både økonomiske virkninger og effektive beskatnings-/fangststrategier.
- det må innføres utkastforbud for kongekrabbe øst for 26°Ø.

Representanten fra Norges Kystfiskarlag mener:

- grensen som er satt på 26°Ø bør fjernes slik at alle fiskere i området kan benytte seg av kongekrabben. De eksisterende deltagerne i fisket er de beste til å holde bestanden nede.
- fangst av kongekrabbe bør tillates hele året.
- fiskere med deltageradgang i fangst av kongekrabbe bør få anledning til å ta kongekrabbe som bifangst.
- minstemålet må økes til 145 mm for å styrke bestanden. For å kompensere for dette bør en tillate et visst uttak av hunnkrabbe under forutsetning at det finnes et marked for dette.

2 Del II Fremtidig nasjonalt reguleringsopplegg.

2.1 Gir dagens forvaltning tilstrekkelig kontroll med uttaket av kongekrabbe?

Hvorvidt man med dagens forvaltning har tilstrekkelig kontroll med uttaket av kongekrabbe er et viktig spørsmål å drøfte før flere andre problemstillinger tas opp, da konklusjonene her vil kunne få betydning for vurderinger på andre områder. Det er flere kontrollmessige utfordringer knyttet til kongekrabbe. De viktigste er:

- Kongekrabbe som produkt er lett omsettelig med høy markedsverdi. Denne kombinasjonen øker risikoen for ulovlig fangst og omsetning av kongekrabbe.
- Kvote på kongekrabbe gis i *antall* og omsettes i *kilo*. Dette kan bidra til at det skrives færre antall krabber på seddel enn det som reelt er levert. Ved å sammenligne kontrollerte og ikke- kontrollerte landinger kan man forholdsvis enkelt vurdere hvor mye dette utgjør, men det er på den andre siden vanskelig å avdekke slike enkelt saker.
- Bruk av samleteiner tilrettelegger for ulovlig samfiske og svart omsetning av krabbe.
- Fiskerne kan sortere og sette ut levende kongekrabbe som har tilstrekkelig kommersiell verdi, grunnet lav kvalitet, mm. Dette kan skje lovlig helt til kongekrabben er omsatt, noe som øker mulighetene for svart omsetning.
- Ulike forvaltningsregimer øst og vest for 26°Ø, med fri fangst på en side og strengt regulert fangst på andre siden.

Selv om det, i likhet med andre fiskerier, er betydelige kontrollmessige utfordringer knyttet til forvaltningen av kongekrabben, mener arbeidsgruppen at det foreløpig ikke er grunnlag for å foreta betydelige innstramminger i reguleringene verken i øst og vest. Dagens forvaltning gir mulighet til justeringer dersom behovene skulle tilsi dette. Bruk av samleteiner og muligheten til å sortere levende krabbe fram til landing anses så viktig for lønnsomheten i fangst og produksjon at det synes viktig å opprettholde disse ordningene.

2.1.1 Bruk av samleteiner

Muligheten til å bruke samleteiner er som nevnt over viktig for gjennomføring av fangsten. Det er likevel behov for å avklare flere spørsmål, og arbeidsgruppen diskuterte følgende forhold:

- Noen fartøy har benyttet sekker uten faste rammer som samleteiner. Det antas at sekkene øker dødelighet og skader på krabbe, og sekkene kan neppe anses som samleteiner. Før utarbeidelse av neste års forskrift bør det vurderes om begrepet "samleteiner" er dekkende for det en ønsker skal være tillatt, eller om det bør stilles mer konkret krav til utforming av samleteiner.
- Det kan vurderes om innmeldingsordningen for samleteiner heretter skal overføres til kystvakta. Kystvaktsentralen har en etablert døgnbemannet telefontjeneste, og samtidig er det en fordel for de som likevel er pålagt å melde fra til Kystvaktsentralen hvor de setter bruk at de har færre instanser å forholde seg til.
- Fangsten forlater fartøyet når krabbe settes over i samleteine. Hvis landingsforskriftene følges bokstavelig skal det da utstedes landingsseddel. Dagens rapporteringsordning / skjema, hvor det framgår hvor mange krabber som er satt i samleteiner og hvor mange som er levert kan imidlertid ses på som et alternativ til

landingsseddel som kan ivareta kontrollbehovet. Ettersom det er mulighet til sortering av krabbe i hele kjeden vil også landingsseddel ha begrensninger i forhold til kontrollformål.

2.1.2 Føring av rapporteringsskjema

Rapportering fra fangsten er i dag ett av vilkårene fartøyene forplikter seg til når de deltar i fangst av kongekrabbe. Rapporteringen bidrar til økt kunnskap om utbredelsen av kongekrabben, og er en del av forskningssamarbeidet med Russland. Den er dessuten et referansepunkt for kontrollen av fisket. Havforskningen mener det er viktig å opprettholde rapporteringen slik den er.

Fiskeridirektoratet mottar mange tilbakemeldinger fra fiskerne vedrørende rapporteringsskjema som fartøy med deltageradgang i fangst av kongekrabbe er pålagt å føre. Skjemaene oppfattes som kompliserte og omfattende. Det er en utbredt oppfatning at skjemaene ikke føres korrekt og at dette dermed vil skade forskningen mer enn å gagne den. Statistisk sett vil en sannsynligvis få bedre data med færre fartøy (utvalgte) som rapporterer. Det må være en målsetning å øke kvaliteten på forskningstallene og å finne ordninger som fungerer for både forskerne og fiskerne.

Dersom det likevel ikke er mulig å få inn et tilfredsstillende datamateriale fra den kommersielle fangsten, kan alternativet være at en setter av et atskillig større antall kongekrabber til forskningsformål av totalkvoten slik at Havforskningsinstituttet kan samle de fangstdata de har behov for ved å leie inn fartøy til formålet. Forståelsen av viktigheten av rapporteringsskjemaet kan sannsynligvis økes dersom det blir gitt tilbakemelding med resultatet av de opplysninger som sendes inn.

Det var enighet i arbeidsgruppen om at en må se på muligheter for å forenkle skjemaet.

Dersom det er grunnlag for en videreføring av rapporteringsplikten, bør det vurderes hvorvidt det også skal stilles vilkår om gjennomført rapportering for å få adgang til deltagelse påfølgende år.

2.1.3 Kontrollproblematikk øst/vest

Fiskeridirektoratet region Finnmark har registrert at det foregår ulovlig fangst av kongekrabbe øst for 26°Ø som leveres og registreres som fanget vest for 26°Ø. To tilfeller er avdekket og anmeldt. I tillegg er det ting som tyder på at enkelte fartøy tar med seg kongekrabbe lengre vest/sør når de avslutter ordinære fiskerier i Øst-Finnmark. Dette fører til et økt ressursuttak i øst, og svart omsetning av kongekrabbe, men er vanskelig å tallfeste. Det kan dessuten bidra til en raskere spredning av arten vestover, dersom slik krabbe blir satt ut.

Ett av forslagene som ble diskutert var å innføre karensdager for fartøy med kvote, slik at disse ikke kunne gå direkte over til fangst av kongekrabbe vest for grensen (og dermed vanskeliggjøre det å ha en ekstra fangst med seg vestover). Karensdager i forhold til øst/vest problematikken er imidlertid lite aktuelt nå ettersom problemet synes å være begrenset. Karensdager vil heller ikke ha noen innvirkning for fartøy som ikke har deltageradgang for fangst av kongekrabbe i øst.

Det bør vurderes å innføre meldeplikt for fartøy som har drevet fangst av kongekrabbe vest for 26°Ø og skal levere denne øst for 26°Ø.

Som et tiltak for å hindre spredning bør det også vurderes behov for begrensninger på frakt av levende kongekrabbe fra øst til vest. I denne sammenhengen bør konsekvensene dette kan få for landanleggene som ligger like vest for grensen synliggjøres.

2.2 Bør "allmenheten" gis adgang til fangst av kongekrabbe ved for eksempel fritidsfangst eller bifangst ?

Flertallet i gruppen var enig om at det er urimelig at det i henhold til dagens regelverk ikke er adgang for fritidsfiskere å fange kongekrabbe til eget bruk. Arbeidsgruppen, med unntak av representanten fra Norsk Kystfiskerlag, går derfor inn for å åpne for at allmenheten gis adgang til en begrenset fritidsfangst etter kongekrabbe. Etablering av en fritidsfangst medfører også at en må ta stilling til hvilke rammer som skal gjelde for en slik fangst. En må ta stilling til bl.a. både hvilke redskap som skal tillates, sesong, kvoter og kontrollmessige utfordringer. Innenfor dagens norsk – russiske forvaltningsregime vil en eventuelt fritidsfangst etter kongekrabbe måtte inngå i kvoteregnskapet. Kvoten for fangst av kongekrabbe i øst er gitt i forhandlinger mellom Norge og Russland, og all krabbe som tas ut vil måtte avregnes innenfor denne kvoten. Dette innebærer reduserte kvoter til fartøy i det ordinære fisket. Fritidsfangst vil også kunne øke risikoen for ulovlig fangst og salg av kongekrabbe. På den andre siden vil etablering av et fritidsfiske sannsynligvis øke forståelsen for forvaltningen av kongekrabbe.

2.2.1 Forslag til rammer for et fritidsfiske:

- Kvotebegrensninger på den enkelte fisker: Det bør innføres begrensninger på hvor mye kongekrabbe som kan fanges i en fritidsfangst. Dette gir mulighet for kontroll, bl.a. til å avgjøre om krabbe som kontrolleres er lovlig eller ikke. Begrensninger for den enkelte fisker (ikke manntallsførte fiskere) kan gis på eksempelvis uke-, måneds- og/eller årsbasis. Arbeidsgruppen har ikke klare oppfatninger av hvor grensen bør gå. Som eksempel nevnes Alaska, der det er en begrensning på 3 krabber pr. fisker pr. uke.
- Omsetningsforbud: Det er en klar forutsetning at det innføres et generelt omsetningsforbud for fangst av kongekrabbe for fritidsfiskere. Dette vil til en viss grad begrense mulighetene for omfattende ulovlig fangst og salg.
- Redskapsbegrensninger. Avtalen med Russland begrenser fangst etter kongekrabbe til teiner. Det vil også kunne oppfattes urimelig dersom fritidsfiskere får adgang til å ta kongekrabbe som bifangst i andre fiskerier, mens den kommersielle fangsten avgrenses strengt til teiner. Det foreslås derfor at det i en fritidsfangst bare gis adgang til direkte fangst med teiner etter kongekrabbe, og at dette avgrenses til 1 teine.
- Sesong: Arbeidsgruppen foreslår at det i første omgang åpnes for fritidsfangst innenfor den ordinære fangstsesongen. Dette for å først fremskaffe flere erfaringer, samt begrense utfordringene i forhold til kontroll.
- Rapportering: Arbeidsgruppen foreslår at det innføres krav til påmelding / registrering og rapportering for de som skal delta i fritidsfangst av kongekrabbe. Dette gir

mulighet til å få en pekepinn på omfanget av fangsten, og gir mulighet for en bedre kontroll av fritidsfangsten. Etablering av slike ordninger må likevel vurderes opp mot ressursbruk i forvaltningen, og om en har mulighet til å håndheve slike bestemmelser.

- Konsekvenser for totalkvoten: En andel av totalkvoten må avsettes til fritidsfangst. Størrelsen på denne er vanskelig å anslå. Dersom det innføres ei rapporteringsordning kan dette bidra til å anslå uttaket i en fritidsfangst.

Forslag fra Sametinget : Hver enkelt husstand som har bodd sammenhengende i årene 2003, 2004 og 2005 i området fra og med 26°Ø og østover til den russiske grense, og skattet til området øst for 26°Ø, kan drive kulturtilpasset høsting av inntil 20 kongekrabber per år til eget bruk.

Særmerknad fra representant fra Norges kystfiskerlag:

- Fritidsfiske etter kongekrabbe skal ikke tillates. En avsetning av egen kvote til fritidsformål vil medføre en umulig kontroll med det faktiske uttaket av kongekrabbe. En slik åpning av fritidsfiske vil ganske sikkert føre til et økt uttak som må føre til reduserte kvoter til fiskerne, noe som ikke er ønskelig. Et fritidsfiske vil bryte med intensjonen for adgangen til å delta i fangst av kongekrabbe. En adgang til fangst av kongekrabbe gis til fiskere som har vært plaget av krabben i annet fiske.
- Turistkvoter skal gis til fiskere som har egnede fartøy for turistfiske. Turistnæringen må orienteres om hvilke fartøy som disponerer turistkvote. Turistkvoten kan slik komme turistnæringen til gode.
- Dersom det innføres en ordning med fritidsfiske etter kongekrabbe må kvoten til fritidsfiske og kvoten til turistformål sees under ett.

2.3 Bør nye fartøygrupper slippes inn i fisket ?

Arbeidsgruppen er bedt om å vurdere hvorvidt selfangstskuter bør gis adgang til å delta i fangst av kongekrabbe i øst. Bakgrunnen for kravet er at selfangstskutene trenger driftsgrunnlag fra flere fiskerier for å sikre lønnsomheten. Ett argument for dette er at disse fartøyene kan fiske utenfor bl.a. 12 – mila, i områder som kystflåten i dag ikke utnytter, og der en ikke har oversikt over utbredelsen av kongekrabbebestanden. I dagens regime må det likevel foreløpig forutsettes at all fangst øst for 26°Ø vil måtte tas fra den ordinære kvoten for kongekrabbe. En innlemming av selfangstskuter i fangsten av kongekrabbe lar seg imidlertid vanskelig forsvare i forhold til det forhold at flåten som i dag fangster krabbe i øst har fått sin adgang med bakgrunn i at de er berørt av artens utbredelse. Selfangstskutene er på sin side ikke berørt av kongekrabben.

Dersom selfangstskuter skal slippe inn i fangsten kan det eventuelt skje som en del av et kartleggings- / forskningsfiske for å kartlegge bestanden utenfor 12 – miles grensa, forutsatt at dette foregår innenfor forskningskvoten.

Arbeidsgruppen diskuterte også konkret om et fiske etter rødspette med snurrevad bør kvalifisere til deltagelse i fangst av kongekrabbe i øst. Problemstillingen er foreløpig relevant for 4 – 5 fartøy som har fisket og levert rødspette med snurrevad i området. Det som overfor er nevnt for selfangstskuter gjelder også her. Den generelle oppfatningen er at det i liten grad er dokumentert at fisket etter rødspette med snurrevad er berørt av kongekrabben. I dag har en vel heller ikke indikasjoner på at kongekrabben påvirker bestanden av rødspette. Rødspette er

begrenset til lokale bestander som er relativt lett å fiske ned, og som det tar lang tid å bygge opp igjen. Etablering av aktivitetskrav i fisket etter rødspette vil også kunne bidra til overbeskatning av disse sårbare bestandene.

Arbeidsgruppens vurdering er at det ikke er grunnlag for å slippe inn andre fartøygrupper enn de som i dag er gitt adgang til fangst av kongekrabbe i øst. Det er viktig å opprettholde prinsippet om at de som er negativt berørt av kongekrabben skal delta i fangsten.

2.4 Rammene for omsetning av fartøy med deltageradgang i kongekrabbefisket, herunder instruksene som er gitt i forbindelse med omsetning av fartøy.

De 3 siste årene har i overkant av 50 fartøy vært gjennom eierskifter. Arbeidsgruppen går inn for at en deltageradgang til fangst av kongekrabbe ikke kan overføres til ny eier ved salg av fartøy. Konkret foreslås det at , § 8 "Salg av fartøy" og § 9 "Dødsfall" tas ut av forskrift som regulering av adgangen til å delta i fangst av kongekrabbe øst for 26°Ø. Dette innebærer at adgang til å delta i fangst etter kongekrabbe ikke kan overdras til ny eier

Begrunnelsen for dette er at det er den fiskeren som har fått adgang til å delta som er berørt, og det kan virke mot intensjonene med forvaltningen at adgangen kan overdras til ny eier som ikke har tilfredsstilt de samme kvalifiseringskrav som har vært grunnlag for tildeling av deltageradgangen. Overføring av deltageradganger ved salg vil over tid kunne medføre at rettighetene blir flyttet over til andre fartøygrupper og / eller med annen geografisk tilhørighet. I tillegg vil slike overføringer av deltageradganger gjennom salg av fartøy kunne oppfattes som urimelig av fiskere som ikke lengre har mulighet til å kvalifisere seg til deltagelse etter innskjerping / lukking. Frafall av deltageradgang ved salg vil bidra til å skape rom for nytildeling av deltageradganger.

En må også være bevisst på at dette tiltaket vil begrense / stoppe mulighetene til å overføre deltageradgang gjennom arv. I tillegg vil endringer i eierforhold internt i selskap som berører majoritetsinteressen kunne få konsekvenser for adgang til å delta i fangst av kongekrabbe. Dette kan imidlertid forsvares med utvidet mulighet til å kvalifisere seg på nytt.

2.5 Er dagens deltagerkriterier hensiktsmessige ?

2.5.1 Klargjøring av begreper / definisjoner

I arbeidet er det lagt til grunn følgende forståelse av begrepene aktivitets-, kvalifiseringskrav og deltagerkriterier.

Aktivitetskrav: Krav om aktivitet i "berørte" fiskerier for å få ("forny") deltageradgang et gitt år. Eksempelvis kan det stilles vilkår om at man i 2 av de 3 foregående årene må ha fisket og levert et minimum kvantum torsk og/eller rognkjeks for å kunne få ny adgang (tilsvarende forrige år) til å delta i fangst av kongekrabbe et gitt år. De som ikke oppfyller aktivitetskravet "faller ut".

Kvalifiseringskrav: Krav om aktivitet i "berørte" fiskerier for å kvalifisere seg "inn" i fangsten et gitt år. Kvalifiseringskrav for å få tildelt en "ny" deltageradgang kan være helt tilsvarende "aktivitetskravene" for en "forny" deltageradgang, men ikke nødvendigvis.

Deltagerkriterier: Generelle vilkår som må være oppfylt for å kunne delta i fangsten.

2.5.2 Vurdering / diskusjon

Utgangspunktet for forvaltningen har hittil vært at de som er negativt berørt av kongekrabbe skal gis en mulighet til kompensasjon for dette gjennom en adgang til å delta i fangst av kongekrabbe. Arbeidsgruppen mener det er viktig å videreføre dette prinsippet og legge opp til ei forvaltning som ivaretar berørte fartøy og fiskeindustri. Dette har en hittil gjennomført ved at deltagerkriteriene / kvalifiseringskravene har favorisert de som har drevet fiske i et visst omfang i utbredelsesområdet til krabben. Denne type deltagerkriterier er et alternativ til områdebasert forvaltning, som ville ha krevd grunnleggende endringer i lovverk.

Det neste spørsmålet blir da om dagens forvaltning ivaretar målsettingen om at de som er negativt berørt skal få delta i fangsten, eller er en i ferd med å gli over i et ordinært system med deltageradganger som først og fremst ivaretar de som på *et visst tidspunkt* var negativt berørt av kongekrabben, og hvor det er blitt vanskelig å slippe nye deltagere inn.

Når man diskuterer alternative modeller må det også vurderes om løsningene er håndterlige av forvaltningen, dvs. hvorvidt alternative ordninger krever uforholdsmessig stort ressursbruk eller innebærer så vidt skjønn at disse blir vanskelig å håndtere i forhold til likebehandling og saksbehandling.

Fordeler med modellen man hittil har hatt.

- Objektive kriterier for deltagelse er forholdsvis lett å håndtere for forvaltningen. De fleste som på et gitt tidspunkt var tilstrekkelig negativt berørt av kongekrabben har fått adgang til å delta i fangsten.
- Den etablerte modellen med deltageradganger er forutsigbar både for fiskerne og forvaltningen. Det er likevel foretatt grunnleggende justeringer i bl.a. deltagerkriterier som har gjort premissene for å komme inn i fisket uforutsigbart.
- Dagens etablerte modell er i stor grad tilpasset andre typer deltageradganger.

- Dagens forvaltning gir mulighet til justering fra år til år for å eventuelt slippe inn nye deltagere. Forutsetningen er imidlertid at kvotene ligger på et nivå som sikrer lønnsomhet i fangsten.

Utfordringer med dagens modell

- Til nå har en sluppet inn nye deltagere uten at noen går ut av fisket (med unntak av kondemnering), noe som har bidratt til at antallet deltagere har økt slik at det i stadig større grad har skjedd innskjerpelser i forhold til å slippe inn nye deltagere. Det kan synes som man nå har nådd et metningspunkt mht. antall deltagende fartøy.
- Det har hittil ikke vært knyttet noe aktivitetskrav til en opprettholdelse av deltageradgang for fangst av kongekrabbe. Det tenkes her på kontinuerlige aktivitetskrav i andre fiskerier, eksempelvis tilsvarende de kvalifiseringskrav som var gjeldende for å slippe inn i fisket. Eventuelle aktivitetskrav bør imidlertid være såpass omfattende at det ikke blir for enkelt å posisjonere seg i forhold til disse ved å levere enkelte fangster i øst.
- Dersom ikke kvotegrunnlaget økes og nye deltagere slippes inn, vil adgangen til å delta framstå som lukket, og intensjonen om at de som er negativt berørt får adgang til fangsten vil ikke kunne opprettholdes.
- Det har blitt oppfattet som urimelig at enkelte fiskere, bl.a. nyetablerte fiskere, ikke får adgang til å delta i fangsten, samtidig som andre har kunnet erverve rettigheter uten krav til aktivitet. På den andre siden kan dette til en viss grad forsvares ved at de som er blitt tildelt deltageradgang uten tidligere aktivitet har ervervet et fartøy der kongekrabbe har vært en del av driftsgrunnlaget.
- Adgang til å delta i fangst av kongekrabbe er blitt et objekt for kjøp og salg, ettersom det i h.h.t. dagens regelverk og praksis er mulig å få overført deltageradgang ved salg av fartøy. Dette medfører at en del fartøy som ikke har hatt et naturlig driftsmønster øst for 26°Ø (eller fartøy som drifter med andre typer redskap, eksempelvis snurrevad) senere har tilegnet seg deltageradgang for fangst av kongekrabbe.
- De første årene med kommersiell fangst av kongekrabbe var terskelen lav for å kvalifisere seg for deltagelse. De to siste årene ble kriteriene skjerpet, samtidig som forvaltningsområdet er blitt utvidet, noe som bl.a. medførte at det ble vanskeligere å kvalifisere seg for fiskere som er etablert i den vestlige delen av området.

Fordeler med aktivitetskrav

- Aktivitetskrav vil kunne bidra til å opprettholde målsettingen om at de som (til enhver tid) er berørt av utbredelsen av kongekrabbe får delta i fangsten. Dette innebærer en tilpasning som bedre ivaretar endringer i fiskeflåte, eierforhold, rekruttering og at nye fartøy og fiskere har fiskeriaktivitet i kongekrabbens utbredelsesområde.
- Kvalifiseringskrav for eventuelle nye deltagere vil kunne justeres fra år til år i forhold til totalkvoten, eksempelvis i forhold til det antall fartøy som gir et rimelig kvotegrunnlag. Det kan imidlertid være hensiktsmessig å holde kvalifiseringskravene mest mulig uendret fra år til år for å gjøre ordningen forutsigbar.

Utfordringer i forhold til aktivitetskrav

- Det vil også være mulig å posisjonere seg i forhold til årlige aktivitets- og kvalifiseringskrav dersom de ikke blir tilstrekkelig omfattende. Et aktivitetskrav gjør det imidlertid nødvendig å opprettholde aktivitet over lengre tid for å være sikret deltagelse i fangsten.

- Aktivitetskrav vil kunne dreie fisket inn mot redskap som ikke nødvendigvis er rasjonelle for fiskeren, med den hensikt å opprettholde eller posisjonere seg i forhold til adgang til å delta i fangsten av kongekrabbe.
- Aktivitetskrav vil kunne oppfattes urimelig av de som har hatt adgang til å delta i fangsten og "mister" deltageradgang.
- Byråkratiske utfordringer: Årlige aktivitets- og kvalifiseringskrav vil lett kunne medføre at det må brukes betydelige ressurser i forvaltningen hvert år, avhengig av hvordan dette utformes. Dette kan kanskje forenkles gjennom å kjøre ut lister basert på historisk fangststatistikk hvor det framgår hvilke fartøy som tilfredsstiller ulike deltagerkriterier, og for eksempel knytte dette opp mot en påmelding til fangsten. En må da i tillegg trolig ha en søknadsrunde for de som av ulike grunner mener å ha krav på å slippe inn i fangsten, for eksempel hvis fangststatistikken oppfattes å ikke være korrekt.

Adgang til å delta i fangst av kongekrabbe er i ferd med å bli ansett som en permanent rettighet, noe som kommer til uttrykk i tilfeller hvor slik deltageradgang øker verdien på fartøyet. Bakgrunnen for dette er at adgang det enkelte år hittil er blitt gitt til de som hadde adgang året før. Årlige aktivitets- og kvalifiseringskrav vil medføre at de som har trodd de var "inne i fangsten" risikerer å miste denne adgangen.

Statistikker viser at en del av de fartøy som hadde deltageradgang i 2005, vil miste sin deltageradgang hvis de i 2006 må kvalifisere seg med utgangspunkt i de kvalifiseringskriterier som gjaldt i 2004 og 2005. Årsaken kan være flere, eksempelvis at kongekrabben har blitt det viktigste driftsgrunnlaget for enkelte, eller det kan være at enkelte har lagt om driften til andre redskap for å unngå bifangstproblemene som kongekrabben skaper i garn- og linefisket.

Arbeidsgruppen går inn for at det i utgangspunktet må være like parametere som legges til grunn for kvalifisering ved en eventuell nytildelinger, og de aktivitetskrav som stilles for fartøy med tidligere deltageradgang. Det bør søkes å finne aktivitets- og kvalifiseringskrav som ligger fast, noe som vil gi større forutsigbarhet for både næring og forvaltning.

Det kan vurderes fra år til år hvorvidt det er rom for å slippe inn nye fartøy i fangsten. Det kan alternativt vurderes mindre justeringer av kvalifiseringskravene i forhold til størrelse på totalkvoten og plass i gruppen, slik at lønnsomheten ikke reduseres dramatisk for de deltagende fartøy.

Arbeidsgruppen diskuterte også muligheten for å innføre årlige kvalifiseringer for deltagelse i fangst av kongekrabbe, og hvor alle som skal delta må kvalifisere seg hvert år. Denne modellen drøftet ikke arbeidsgruppen videre, ettersom denne ble ansett som et mer arbeidskrevende og vanskelig å håndtere enn å innføre aktivitetskrav, både for forvaltningen og for de som årlig ville bli nødt til å søke om deltageradgang. Et aktivitetskrav innenfor en modell med deltageradganger vil være også kunne være ressurskrevende, men her har man en viss mulighet til styring ved aktivitetskravet og muligheten for at ny adgang til å delta i fangsten ikke nødvendigvis iverksettes hvert år.

Ved innføring av et nytt regime på dette området kan det være behov for overgangsordninger. For noen fartøy har muligens kongekrabbe ligget der som en del av driftsgrunnlaget ved finansieringen av fartøyet, og fartøyet kan få redusert verdi dersom deltageradgangen ikke videreføres. Dette vil i så fall kunne få urimelige konsekvenser for de som har ervervet fartøy innenfor dagens forvaltningsregime. Arbeidsgruppen går derfor inn for at det kan gis adgang

til å dispensere fra aktivitetskravet for de som har ervervet eller kontrahert fartøy etter en bestemt dato, eksempelvis 01.01.2005, og som ved ervervelse fikk deltageradgang. Ordningen med dispensasjonsadgang pga. politiske verv bør også kunne videreføres. Arbeidsgruppen går imidlertid ikke inn for dispensasjonsadgang fra aktivitetskravet på annet grunnlag enn overnevnte. Erfaringene viser at slike muligheter til dispensasjon er arbeidskrevende og vanskelige å håndtere, og kan føre til uthuling av intensjonene. Etablering av aktivitetskrav og begrensning på overføring av deltageradgang vil trolig bidra til at det blir et større rom for nye fartøy som kan kvalifisere seg til fangst.

2.5.4 Forslag til aktivitets- og kvalifiseringskrav

Arbeidsgruppen har diskutert flere alternativer, og foreslår krav som er målrettet i forhold til intensjonen om at berørte skal få adgang til å delta. Følgende foreslås innført i 2006:

Gruppe I : Eier har deltatt med fartøyet og fanget og landet minst 50 % av totalfangsten av torsk med garn eller line i området fra og med 26°Ø og østover til den russiske grense, men minimum 5 tonn torsk i minst to av tre kvalifiseringsår. Eller eier har deltatt med fartøyet og fisket og landet minst 1.600 liter rognkjeksrogn i området fra og med 26°Ø og østover til den russiske grense i minst to av tre kvalifiseringsår.

Gruppe II: Eier har deltatt med fartøyet og fanget og landet minst 50 % av totalfangsten av torsk med garn eller line i området fra og med 26°Ø og østover til den russiske grense, men minimum 1,5 tonn torsk i minst to av tre kvalifiseringsår. Eller eier har deltatt med fartøyet og fisket og landet minst 800 liter rognkjeksrogn i området fra og med 26°Ø og østover til den russiske grense i minst to av tre kvalifiseringsår.

Det er vanskelig å fastslå nøyaktig antall fartøy som kvalifiserer seg med disse kravene, da det er vanskelig å ta høyde for alle kombinasjoner av momenter som bl.a. eierforhold, manntallsstatus, landing og fangst. Statistikkene gir likevel en pekepinn på konsekvensene.

I Gruppe I foreslås aktivitetskrav som tilsvarer kvalifiseringskrav som ble benyttet for å slippe inn nye fartøy i 2004 og 2005. I utgangspunktet er det da 189 fartøy som tilfredsstillte de foreslåtte fangstkrav til gruppe I, dvs. en reduksjon i forhold til 2005. 115 -120 av disse hadde i 2005 deltageradgang i gruppe I, og ca. 15 i gruppe II, og 55 fartøy vil være nye i gruppen.

I Gruppe II foreslås det reduksjon i kravet til kvantum og innføring av krav til 50 % av fangsten av torsk. Det er 43 fartøy som tilfredsstillte de foreslåtte fangstkrav, hvorav ca. 20 hadde adgang til fangsten i 2005.

De reelle tallene vil trolig ligge i underkant av anslagene. Arbeidsgruppen foreslår å skjerpe kravene og innføre aktivitetskrav for å opprettholde adgangen til fangst av kongekrabbe. Dette for at de som er negativt berørt mht. andre fiskerier skal få mulighet til å utnytte krabben. Dette vil i første omgang føre til en viss reduksjon i antall deltagere. Ei slik ordning, kombinert med begrensning i muligheten til å overføre adgang til ny eier, vil åpne for at det i større grad kan slippes inn nye fartøy i fisket. I tillegg vil et kvantumskrav på 1500 kg torsk i gruppe II legge til rette for at små fartøy lettere kan kvalifisere seg til fangsten.

2.6 Er det hensiktsmessig å foreta en justering av kvotene, for eksempel etablere en annen kvotestige ?

Arbeidsgruppen diskuterte muligheten for å innføre kvotestige ved fangst av kongekrabbe. Flertallet i utvalget går ikke inn for å etablere kvotestige. Representantene fra Norges Fiskarlag og FHL går imidlertid inn for etablering av kvotestige.

Følgende alternativer ble diskutert:

- Kvotestige basert på fartøylengde. Denne modellen baserer seg på at større fartøy har større utgifter med kongekrabben som bifangst enn mindre fartøy. De store garnbåtene benytter flere garn enn de små, og har av den grunn både større problemer med bifangst og større utgifter enn de mindre fartøyene. Det kan også argumenteres med at større fartøy har mer mannskap om bord slik at "kvote pr. mann" blir mindre enn på fartøy med en mann om bord. En konsekvens er at noen fartøyeiere sier opp mannskap når krabbekvoten skal tas. Argument som taler mot kvotestige er at i forhold til størrelsen på båten er sannsynligvis driftsgrunnlaget for små fartøy relativt sett mer berørt enn for større fartøy. Større fartøy er mer mobile og har bedre muligheter for å finne nye områder der kongekrabben ikke er et like stort problem i motsetning til små fartøy.
- Kvotestige basert på fangstkvantum. Denne modellen går ut på gradering av kvotene ut fra hvor mye torsk eller rognkjeks som er fisket og levert i området øst for 26°Ø, hvor kvote på fangst av kongekrabbe øker i takt med levert kvantum av torsk / rognkjeks. Kvalifisering kan være knyttet til andel av kvoten og / eller kvantum levert.
- Ny gruppe III for fartøy under 7 meter. Dette vil gi en mulighet for å kunne tilrettelegge for deltagelse for de minste fartøyene.

2.7 Fangst vest for 26°Ø – fungerer dette etter hensikten ?

2.7.1 Erfaringer

Bakgrunnen for innføring av fri fangst av kongekrabbe vest for 26°Ø var ønsket om å hindre en videre spredning av kongekrabben. Det ble da ansett som viktig å åpne for fri fangst, men ut fra erfaringene med dette vurderes ytterligere tiltak.

I arbeidsgruppen var det bred enighet om at ordningen med fri fangst i vest ikke er tilstrekkelig i forhold til målsettingen om å hindre eller begrense utbredelsen av kongekrabbe vest for 26°Ø. Det registrerte uttaket skjer utelukkende gjennom kommersiell fangst som baserer seg på krabbe med kommersiell verdi. Markedet for kongekrabbe under 2 kilo og hunnkrabbe er foreløpig begrenset eller fraværende, og det er dermed begrenset kommersielt grunnlag for fangst av denne krabben. Fri prisdannelse i vest har også bidratt til at kjøperne bare betaler en symbolsk pris for krabbe som er vanskelig å omsette. Forekomstene er også spredte og uforutsigbare, slik at det er få fiskere i en begrenset sesong som klarer å fangste betydelige kvantum. Det er derfor enighet i arbeidsgruppen om at det er behov for direkte tiltak som stimulerer til økt uttak av kongekrabbe i vest.

Det vil derfor være naturlig at staten og/eller andre (gjennom eksempelvis et fond) går inn med kompensasjonsordninger som kan bidra til økt/tilstrekkelig innsats i desimeringsfisket.

2.7.2 Forslag til tiltak

2.7.2.1 Kompensasjonsordning / pristilskudd vest for 26°Ø

Direkte tilskudd til prisen pr. kilo levert krabbe vil kunne være et effektivt virkemiddel for å øke uttaket. Finansiering av et slik tilskudd kan organiseres på flere måter.

- Arbeidsgruppen mener at offentlig finansiering er nødvendig. Dette begrunnes med at videre spredning av kongekrabbe ikke er ønskelig, bl.a. fordi det vil kunne få negative konsekvenser for fiskeriene i større områder, og grunnet manglende kunnskaper om miljømessige konsekvenser. Norge har for øvrig et nasjonalt ansvar gjennom internasjonale avtaler som forplikter oss til å iverksette tiltak som begrenser spredning av arten.
- Tilskudd kan også finansieres gjennom en omsetningsavgift på førstehåndsverdien av kongekrabbe som omsettes øst for 26°. Dersom et slik tiltak kombineres med offentlig eller annen finansiering vil det lettere få aksept hos fiskerne, og tilgjengelige midler kan bli større. 0,5 – 1 % avgift vil kunne være tilstrekkelig, avhengig av hvor mye andre bidrar i finansieringen.
- Finansieringen kan være årlig, eller det kan etableres et fond. Begge deler kan være et "spleiselag" fra ulike kilder.
- Behov for størrelse på fondet / tilskuddet er vanskelig å anslå. I 2004/ 2005 ble det omsatt hhv 45740 og 32544 kilo kongekrabbe i vest. Det er vanskelig å forutsi om dette kvantumet vil øke ved etablering av tilskudd, selv om det på kort sikt er sannsynlig. Et pristilskudd på 10 kr pr. kg. kan være et utgangspunkt.

Et pristilskudd i vest vil øke motivene for å levere kongekrabbe fanget i øst som fisket i vest. Av den grunn bør ikke "gulroten" være for stor.

Det vil også være utfordringer knyttet til at en betydelig andel av krabben som leveres i vest vil kunne ha lite kommersiell verdi for industrien, noe som kan bli en begrensende faktor. Eksempler på mulig utnyttelse er råstoff i fiskemelproduksjon, destruering / dumping, levende krabbe brukt til oppdrett / oppføring. En må derfor i det videre arbeidet vurdere om det er behov for spesielle tiltak for å sikre at det er mulig å levere kongekrabbe i et desimeringsfiske.

2.7.2.2 Fangst av kongekrabbe i vest som kvalifisering til fangst i øst.

Et annet tiltak kan være at fangst av kongekrabbe i vest kvalifiserer til adgang i fangsten i øst. Dette kan anses som en kompensasjon for arbeid med desimeringsfangst i vest. I 2004 og 2005 ble omkring 80 % av landingene levert av 5 fartøy, noe som tilsier at det er et fåtall fartøy som over tid vil kunne spesialisere seg på fangst av kongekrabbe i vest. Arbeidsgruppen tok ikke stilling til hvor en eventuell grense for kvalifisering til deltagelse (i øst) bør settes.

2.7.2.3 Andre forslag

Arbeidsgruppen diskuterte også andre alternativer, men fant ikke å kunne slutte seg til disse:

- Utryddingsfangst i vest kan gjøres av fiskere med kongekrabbekvote i øst, som et vilkår for adgang til å delta i fangst i øst.
- Hvis en kan dokumentere å ha tatt ut et visst antall kongekrabber vest for grensen kan dette kompenseres med økt kvote på andre fiskeslag (eksempelvis torsk) til fratrekk av forskningskvoten.
- Fangst i vest kan også skje i form av et desimeringsfiske der enkelte fartøy leies for å drive med dette, og der det også kan bli betalt for destruksjon av krabben. Det anses imidlertid som lite hensiktsmessig å engasjere enkeltfartøy til å drive et desimeringsfiske. En bør i utgangspunktet prøve å finne løsninger som kan løses kommersielt.

Representanten fra Norges Fiskarlag ønsker ikke både avgift og avgivelse av kvoter.

2.8 Andre problemstillinger

2.8.1 Områdebasert forvaltning

Arbeidsgruppen diskuterte områdebasert forvaltning. Arbeidsgruppen, med unntak av representanten fra Sametinget fant ikke å gå inn for denne måten å avgrense adgang til deltagelse i fangst av kongekrabbe. Til dels på grunn av at fiskerilovgivningen legger begrensninger i forhold til positiv forskjellsbehandling basert på bosetting. Alle arter betraktes som nasjonale arter / bestander og områdebasert forvaltning vil kreve grunnleggende endringer i lovverket. Dessuten har allerede fartøy fra andre deler av landet også et tradisjonelt driftsmønster i området og kan av den grunn være like berørt som ”hjemmeflåten” i området.

2.8.2 Mottakssituasjonen

Fangst av kongekrabbe foregår i høst- og vintermånedene. Det har vist seg at de minste fartøyene som har deltageradgang har hatt problemer med å få levert fangsten sin til godkjente kjøpere av kongekrabbe. Fartøyene er lite egnet til å gå over til dels store havstrekninger på denne årstiden. I den vestlige delen av fangstområdet er det også begrenset antall kjøpere. Dette har ført til at en del av fangsten har blitt fraktet til kjøper med bil, på tilhenger eller med andre fiskefartøy uten at det foreligger nødvendige tillatelser fra Fiskeridirektoratet, Mattilsynet eller Norges Råfisklag.

Arbeidsgruppen mener det bør legges til rette for løsninger slik at disse fartøyene kan få levert sin fangst på en lovlig måte. De berørte instansene bør se på alternativer som ivaretar kontrollbehovet og den enkelte etats regelverk.

Oppkjøpsfartøy og ombordproduksjon ble i arbeidsgruppen ansett som en løsning som på sikt kan få uheldige konsekvenser for lokale landanlegg. Disse er også berørt av kongekrabbens tilstedeværelse. For det første ved at problemer med kongekrabbe som bifangst i andre fiskerier påvirker hvor fartøyene velger å drifte. For det andre ved at fartøy som har adgang til

å delta i fangst etter kongekrabbe kan ha et incentiv til å velge bort lite lønnsomme fiskerier som for eksempel hyse og sei til fordel for kongekrabbe. For det tredje kan kvalifiseringskriterier bidra til endret fangst- og leveringsmønster, bl.a. på grunn av at fiske etter hyse og sei ikke kvalifiserer til deltagelse i fangst av kongekrabbe. Små produksjonsanlegg i Øst-Finnmark er i dag avhengig av mottak og produksjon av kongekrabbe, og hvis en legger til rette for oppkjøpsfartøy vil dette kunne virke negativt inn og bidra til at disse ikke lenger har grunnlag for videre drift.

2.8.3 Oppdrett av kongekrabbe og transport øst - vest

Dette er en problemstilling som ikke ligger direkte i mandatet, men er såpass prinsipiell at arbeidsgruppen har diskutert den. I oppdrettsloven sies det at det ikke skal gis tillatelse til oppdrett av arter utenfor deres naturlige utbredelsesområde. Når det gjelder kongekrabben må en kunne si at det ligger til grunn at bestanden øst for 26°Ø er omfattet av et forvaltningsregime som forutsetter at der skal være en bestand av kongekrabbe som gir et økonomisk utbytte. Området må kanskje derfor anses som et område der en har erkjent at kongekrabben skal befinne seg, og at oppdrett ikke vil være i strid med oppdrettsloven.

Det neste spørsmålet blir da om grensen for forvaltning av kongekrabbe også bør være grensen for hvor det kan drives oppdrett. Eller er det urimelig at det ikke vil kunne drives oppdrett i områder i nærheten av grensen for akseptert utbredelse. Hvis en skulle tillate oppdrett vest for grensa, blir neste spørsmål hvor langt vest dette kan skje, uten at det strider imot at oppdrett ikke kan drives utenfor artens utbredelsesområde.

Lignende problemstillinger kan reises i forhold til om det bør være begrensninger på hvor langt vest / sør og på hvilken måte levende kongekrabbe kan transporteres sjøveien, vurdert opp mot risikoen for videre spredning av kongekrabben.

2.8.4 Noen problemstillinger som ikke er diskutert / tatt stilling til.

- Arbeidsgruppen har ikke diskutert hvordan aktivitets- og deltagerkrav for kongekrabbe skal håndteres innenfor eventuelle driftsordninger. Innenfor ordninga kan et fartøy som har avgitt torsk gruppe I rettigheter til annet fartøy fortsatt delta i fangst av kongekrabbe. Et annet tema er aktivitets- og kvalifiseringskrav for fartøy som mottar torskekvoter i driftsordninga.
- Handtering av fangst og landing omkring øst / vest grensa i forhold til kvalifisering.

2.9 Sammendrag av anbefalinger – Del II

- Utfordringer i forhold til kontroll med uttaket av kongekrabbe kan i løses innenfor rammene for dagens forvaltning av kongekrabbe.
- Det er behov for forenkling og forbedring av rapporteringsordningene i den ordinære fangsten.
- Flertallet i arbeidsgruppen går inn for at det åpnes for at fritidsfiskere får adgang til en begrenset uttak av kongekrabbe. Representanten fra Norges Kystfiskarlag går ikke inn for dette.
- En finner ikke grunnlag for at nye fartøygrupper bør slippes inn i den kommersielle delen av fangsten.
- Deltageradgang for fangst av kongekrabbe bør ikke tillates overført til ny eier ved salg av fartøy.
- Innføring av aktivitetskrav knyttet til fiske etter torsk og rognkjeks som vilkår for å opprettholde adgang til fangst av kongekrabbe. Åpne for nye deltagere med videreføring av tidligere kvalifiseringskrav for gruppe I og endring av kravene i gruppe II.
- Flertallet i gruppen går ikke inn for etablering av kvotestige. Representantene fra FHL og Norges Fiskarlag går inn for innføring av kvotestige.
- Det er nødvendig med økt innsats for å hindre spredning av kongekrabbe vest for 26°Ø. Arbeidsgruppen foreslår en kompensasjonsordning / pristilskudd for kongekrabbe fanget i vest.

Protokolltilførsel fra Sametinget: Sametinget vil henstille til kongekrabbeutvalget om å ta tilbørlig hensyn til fiskere i fjordområder som er mye plaget av kongekrabbe, sel og lite torsk og annen fisk, slik at de også får muligheten til å fiske/fange kongekrabbe.

3 Vedlegg -statistikk

Tabell I Norske og russiske kvoter av kongekrabbe.

År	Totalkvote	Norge	Russland
1994	22.000	11.000	11.000
1995	22.000	11.000	11.000
1996	30.000	15.000	15.000
1997	30.000	15.000	15.000
1998	50.000	25.000	25.000
1999	75.000	37.500	37.500
2000	75.000	37.500	37.500
2001	200.000	100.000	100.000
2002	400.000	100.000	300.000
2003	800.000	200.000	600.000
2004	780.000	280.000	500.000
2005	1.680.000	280.000	1.400.000
2006	3.300.000	300.000	3.000.000

Tabell II Norsk fangst av kongekrabbe øst for 26°Ø

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Totalkvote	11000	11000	15000	15000	25000	37500	37500	100000	100000	200000	280000	280000
Førstehandsverdi (mill kr.)	1,8	1,2	2,6	2,5	4,5	9,8	23,1	40	67,3	90,1	99,8	95,2
Antall deltagende fartøy	4	5	6	6	16	24	33	123	128	190	257	273
Fartøykvoter (før refordeling)	2750	2500	2500	2500	1562	1540	1100	750	700	1040	1140	1100
Pris (kr/kg)	35	37	37	37	37	49	108,9	79,2	76,2	71,5	63,2	58,3
Snittvekt (kg)	3,4	4	4,7	4,6	5,1	5,4	5,1	4,3	4,2	4,2	4,2	4,2
Antall mottak											17	16

Tabell III Norsk fangst av kongekrabbe vest for 26°Ø

	Antall kjøpere	Antall fartøy	Antall krabber omsatt	Nettovekt (kilo)
2004	3	22	21.534	45.740
2005	3	15	12.436	32.533

Tabell IV Kongekrabbe - antall deltageradganger pr. 31.12.2005 - fylkesvis

	Gruppe I	Gruppe II	Totalt
Finnmark	172	35	208
Troms	13	4	17
Nordland	29	10	39
Trøndelag	4		4
Møre og Romsdal	3		3
Hordaland	1		1
Sogn og fjordane	1		1
Vest-Agder	1		1
Totalt	224	49	273

Tabell V Kongekrabbe - antall deltageradganger pr. 31.12.2005 – etter fartøylengde

Lengde	Gruppe I	Gruppe II	Totalt
4 – 4,99	1	2	3
5 – 5,99		9	9
6 – 6,99		1	1
7 – 7,99	1	4	5
8 – 8,99	9	4	13
9 – 9,99	21	5	26
10 – 10,99	85	13	98
11 – 11,99	8	2	10
12 – 12,99	36	6	42
13 – 13,99	12	1	13
14 – 14,99	37	1	38
15 – 15,99	6		6
16 – 16,99	3		3
17 – 17,99	1		1
18 – 18,99			
19 – 19,99	3		3
20 – 20,99	1		1
Totalt	224	47	273